

Eylül-Ekim 1966

Sayı 39-40

Bu sayıda :

- Durum:
Olaylar ve gerçekler
- Gürsel'in ardından:
Öldüm, beni öldürdüler
- Atatürk Bursa nutkunu
bugünler için söylemişti
- Çorum'a döndüler
dâvalarından
dönmediler
- Siyasi mizah:
Deprem, yürüyüşler,
dayaklar
- Reportaj:
Berbat Süleyman
- Şiirler

YURDUN SESİ

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

TÜSTAV

BU SAYFA SİZİN

Deprem ve sonrası:

(Göz şahidi bir gazeteci bildiriyor)

«Ölen öldü, kalan sağlar bizimdir.»

Dadaloğlu

Ne oldu yardımlara?

Sadece dış memleketlerden gönderilen yardımlar, deprem felâketine uğrayan şehirlerimizi sıfırdan başlıyarak yeniden kurmağa yetecek kadar çoktur. İlk ağızda, din, ırk, renk farkı gözetmeksizin enternasyonal bir dayanışmanın örneği olarak otuz kadar memleketten gönderilen nakit para ve yiyecek, giyecek, pratik eşya, ilaç yardımlarının tutarı yirmi milyon geçiyor.

Bilindiği gibi, faciadan sonra memleket içinde de felâketzedelere yardım için kampanyalar açılmış ve milyonları aşan bir yekûn elde edilmiştir. Bütün bunlara, kuruluş sebebi esasen bu gibi durumlarda bütün imkânlarını seferber etmek olan Kızılay'ın ayırdığı para ve malzemeyi de eklersek, sayıları 80 bin civarında olan yardıma muhtaç felâketzedelerin kısa zamanda ve hiç değilse en âcil ihtiyaçlarının karşılanmış olması gerekmez miydi?

Benim gibi, deprem bölgesinde yiyecek-giyecekten geçtik, en önemlisi barınak ihtiyacının hiç de giderilmemiş olduğunu gören herkesin kafasında ister istemez şu soru doğuyor: «Peki, ne oldu bu yardımlara?» İşte ilgililerin hâlâ açık seçik cevap veremedikleri soru budur.

Hayale kapılmıyalım

Depremden zarar gören 100 bine yakın Doğulu yurttaşımızın uğradıkları kayıpların – bunca iç ve dış yardıma rağmen – kısa zamanda giderileceğini zannetmek bir hayalden ibarettir. Çünkü felâkete uğrayanların ıstırabını yüreğinde duyan sorumlu yoktur. Birkaç

idealist hekim ve bir genç kaymakamın dışında, bütün yetkililer, konuyu bir an-garya olarak ele almakta, karşılıklarına çıkan meseleleri kendilerine en az sorumluluk gelecek biçimde çözüme yoluna gitmektedirler. Yardımı alan zenginmiş, fakirmiş, gerçekten zarara uğramış, uğramamış, ihtiyacı var, yok, farketmiyorlar. Öyle olunca, Kızılay'ın dağıttığı battaniyeyi çerçilere satarak aldığı parayla kar-nını doyuran köylüye kızmaya imkân yok.

Hınıs'a girerken hemen yol ağzındaki bir köye bakıyorsunuz, dağ-taş çadır. Oysa orada hasar pek büyük olmamış. Öte yandan, bütün evleri yıkılmış, daha şimdiden dondurucu ayazların hüküm sürdüğü dağ köylerinde 4 haneye bir çadır zor düşüyor. Sürü sahibi kimse-lere süt tozu, bekâr erkeklerle kadın çamasını verilmiş...

Dağıtılan kefenlerden esvaplar:

Vali, Sağlık Merkezi'nin önünde etrafını çeviren köy muhtarları ile konuşuyordu:

– Geçmiş olsun ağalar, nasılsınız?

– Sağol beyim, nasıl olalım. Bütün köy aç, açık. Ekmeğ yok, çadır yok. Ölüleri-mize kefen bulamıyoruz. Vallahi, korkumdan üç gündür köye gitmiyorum. Bir iki çadır veriyorsunuz, kime dağıtacağımızı şaşırıyoruz. Muhtar olduğuma bin pişmanım. Eliboş köye dönecek beni öldürecekler. Allah seni inandırsın, bizim köye bir haftadır askerlerle sağlıkçı-lardan başka kimse uğramadı.

– Haydi, canım, nasıl olur da kefen bulamazsınız, kayıp sayısının iki üç katı kadar kefen dağıttık.

– Ne yapalım Vali bey, köylü yoksul, üstte yok, başta yok. Dağıttığınız kefen-leri ölüsü olmayanlar da aldılar, çocuk-larına esvap diktiler.

Demek Doğu Anadolu köylüsünün ka-derinde ölmeden kefen giymek de var-mış!

M. B.

DURUM

Olaylar ve Gerçekler

Hatası-sevabı ve her şeye rağmen kendi kendine sadakatı ve yine kendi ölçüle-rine göre inandığı demokratik fikirlere bağlılığı ile tarihe mal olmuş bir insanın ölümü, bir toplumun her gün görünmiyen, ya da günlük politik olayların akışı içinde görünmiyen gerçek çehresinin gün ışığına çıkmasına yarıyor. Başkan Gürsel'in ölümü bu cinsten bir olaydır.

Yurdumuzda Amerikan tekellerinin en sadık ajanları, yani Demirelciler işbaşına geçtikten sonra, doludizgin gerici, hattâ neo-faşist bir idareye doğru yürümeye başladılar. Üçüncü koalisyon hükümetini sözümona «parlâmenter» yollarla, gerçekte Amerikan milyonlarının ve gizli – açık casusluk teşkilâtlarının yardımıyla düşürdükten sonra, aradıkları iklimi buldular. Maksatları yalnız düşüklerin devrini ihya etmek değil, onu aşmak, yeni şartlara göre o politikaya dönmek, daha doğrusu Menderesçiliği kaldığı yerden devam ettirmektir. Demirel grubu, iktidarı ele alır almaz, meselâ din sömürücülüğü konusunda Menderes ve Bayar'lara kıyasla daha temelli ve metodlu bir şekilde hareket etti. Bu iş için Amerikan Casusluk Servisi-CIA'nın elindeki bütün «ilmî» imkânlar Demirel idaresinin emrine verildi. CIA'ye bağlı Amerikan halkoyu araştırma örgütleri, «barış gönüllüleri», sosyologları harekete geçtiler. Amerikan casus-araştırmacıları yurdumuzda kasaba kasaba, köy köy gezdiler; halkımızın en hassas noktalarını, en kutsal saydığı inançlarını tesbit ettiler ve Demirelcilere bunları sömürmenin yollarını gösterdiler. Bu yollar, seçimlerde din sömürücülüğünün ustaca yürütülmesinde önemli bir rol oynadı. Bu işi Demirelciler öylesine ileri götürdüler ki, bugün Türkiye, Amerikalılar tarafından perde arkasından ve yerli kompradorlar tarafından açıktan açığa kısıktırılan ve AP iktidarının sağlamlaşmasına yarıyan Nurculuk gibi bir akımın baskısı ve politik etkisi altındadır demek hiç de yanlış olmaz.

Bir yandan emperyalistlere, bir yandan dini-siyasi teşkilât haline getirdikleri Nur-culuğa sırtını veren Demirel hükümeti, gerek parlâmento, gerekse komandoculuk yollarından neo-faşist bir idareye doğru «rahatça» yürümektedir. Faşist komando baskınları Menderes devrini aşmıştır. Komandoculuk yoluyla adam dövmeler Meclis içine kadar girdi. Ulay Paşa'nın Mecliste AP mebus-komandocuları tarafından

Hükümet Anayasayı çiğniyor, biz yolları!

dövülmesi ve bu işi yapanların iktidar partisi tarafından korunarak cezasız bırakılması, ancak Hitler Almanyası ile Musolini İtalyasında ve günümüzde de Franko İspanyasında görülebilen olaylardır. Parti toplantılarını basmak, TIP gibi Anayasa himayesinde ve Anayasacı demokratik bir partiye karşı Eskişehir'de örneğini gördüğümüz en bayağı polis provokasyonlarına girişmek, fikir klüplerini, gençlik ve öğrenci teşkilâtlarını basmak, nihayet gazeteci İlhami Soysal'ın Ankarada güpegündüz Milli Emniyet ajanları tarafından kaçırılmasını organize etmek sokak yoluyla doludizgin neo-faşizme doğru gitmenin örnekleridir.

Bu işi «parlâmento» yoluyla da yapıyorlar dedik. Bunun örneği de yeni seçim kanunu ve «aşırı akımlarla savaş» tasarılarıdır. Gerici aşırı akımların kol gezdiği, hükümet tarafından körüklendiği, hattâ bizzat hükümetin bir aşırı gerici akımın idaresi olduğu memlekette, iktidarın kalkıp da aşırı akımlarla savaş bahanesiyle Meclise bir tasarı sevketmesi, hükümetin bu paravana ardında, demokratik ve Anayasacı akımları ezmek niyetinde olduğunu gösterir. Tasavvur edin ki, Demirel idaresi için meselâ toprak reformu istemek aşırılıktır. Oysa toprak reformu Anayasa emirlerinden biridir. Dikkat edilirse, bugün politika alanında Demirelcilerin aşırılıkla nitelemek istedikleri akımlar her şeyden önce Anayasanın öngördüğü reformların yapılmasını ve Anayasanın eksiksiz uygulanmasını istemektedir. İşte Demirelciler için gerçek tehlike de buradadır. AP hükümetinin bu gibi Anayasacı akımları aşırılık sayması, onun baskıcı ve neo-faşist niteliğini gösterir.

Bu niteliği gösteren âlâmetlerden biri de, hükümetin Seçim Kanunu'nu değiştirme tasarısını ne pahasına olursa olsun Meclisten geçirmeye kararlı olmasıdır. Burada da iktidarın maksadı açıktır: İşçi hareketini, küçük partileri Meclisten atmak ve CHP-yi iyice budamak, yani muhalefeti sembolik hale getirmek. Bu sağlandığı takdirde, Demirelciler diktatoralarını rahatça kurabileceklerdir.

Velhâsıl, Demirelcilerin faaliyetine hangi yönden baksak, demokratik akımlara karşı bir baskıya doğru yöneldiklerini görüyoruz. Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in en yüksek yargı organı kürsüsünden Atatürk'ün Bursa nutkunu okumasına karşı açtıkları düşmanca kampanya da başka şekilde izah edilemez.

Demirel hükümeti dış politikada da tehlikeli bir «sathî mail»e girmiştir. Memlekette halk efkârı Atatürkçü bağımsız-tarafsız bir politika izlenmesini ve Amerika ile ilişkilerimizin bu çerçeve içine alınmasını istemektedir. Daha doğrusu, demokratik akımların, geniş halk yığınlarının isteği anti-emperyalist bir dış politikadır. Netekim, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerimizin sokak duvarlarının zaman zaman anti-amerikan şiarlarla donatılması ve iki Amerikalı çavuşun Ankarada yaptıkları otomobil kazasından sonra onbinlerce yurttaşın saatlerce anti-amerikan gösterilerde bulunması bu isteğin aksiyon halinde ifadesidir. Fakat Demirel iktidarı bu konuda da halk efkârının isteğine kulaklarını tıkamaktadır.

Ellerimizden alınan ayaklarımızla geri almak için yürüyoruz.

Cumhurbaşkanı Sunay'ın Amerikaya gitme hazırlıkları peyklik politikasına devamdan başka bir şey değildir. Esasen bu ziyareti hazırlamak üzere Vaşingtona giden Dışişleri Bakanı Çağlayangil bu konuda her hangi bir şüphe bırakmamıştır. Çağlayangil, Amerikan meslektaşları Rask ve Harp Bakanı Maknamara ile görüşmüştür. Dışişleri Bakanı bu görüşmelerden sonra basına verdiği demeçte, hükümetinin Amerika ile her meselede tam fikir birliği halinde olduğunu söylemiştir. Amerika Başkanı Conson, Dışişleri Bakanı Rask ve Harp Bakanı Maknamara, Viyetnama saldırılarından ötürü, gerek dünyaca meşhur İngiliz filozofu Bertrand Rasil, gerekse ünlü Fransız yazarı Jan Pol Sartr ve tanınmış diğer birçok yazar ve politikacı tarafından harp suçlusu ilân edilmişlerdir. Gerçekten de, Amerikan devlet adamlarının saldırganlığı artık dünyaca iyice anlaşılmış ve Amerikan hükümetinin Viyetnam saldırısına karşı dünya ölçüsünde bir kampanya açılmıştır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Tant, esas itibarıyla Amerikalıların Viyetnam saldırısı yüzünden genel sekreterlik ödevine devam etmek istememiştir. U-Tant Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 21. dönemi vesilesiyle yayınladığı yıllık raporunda, Amerikalıların Viyetnam saldırısı yüzünden insanlığın korkunç bir harbe doğru yöneldiğini belirtmiş, «Viyetnam saldırısı üçüncü dünya harbinin tohumlarını taşımaktadır.» demiştir.

Amerikan idarecilerinin Viyetnam saldırısını bizzat Amerikan halkı da yermektedir. Conson'un ve Amerikan Demokrat Partisinin halk arasındaki taraftarları % 56-dan % 48-e düşmüştür. Bu düşüşü tesbit eden, Amerikan halk efkârı yoklayıcısı Gallup Enstitüsüdür.

Durum böyleyken, yani Amerikan hükümeti dünyaca saldırgan ilân edilirken ve Viyetnama saldırının Amerikayı ve müttefiklerini bir dünya harbine sebep olmaya sürüklediği tesbit edilmişken, Çağlayangil'in Vaşingtonla her konuda tamamen fikir birliğinde olduğunu ilân etmesi yurdumuz için büyük bir tehlikeye işaret eder. Evet, Çağlayangiller, Demireller Türkiyeyi Amerikan harpçilerinin atlama tahtası olarak bir atom harbine sürükleyebilirler. Zira yurdumuz Amerika ile bağlanmış İkili Askeri Anlaşmalar, Nato ve Sento anlaşmaları ile Amerikan militaristlerinin bir atom harbi saldırısı plânlarında atlama tahtası durumuna getirilmiştir. Ve Demirel hükümeti Amerikanın harpçi-saldırgan politikasını tamamen benimsemiş ve bu politikanın bütün icaplarını yerine getireceğine Vaşingtonda Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in ağzıyla bir daha söz vermiştir. Böylece de, Türkiyenin, bir gün bir Amerikan saldırısı ile otomatik olarak kendini bir atom harbinin hedefleri arasında bulması tehlikesi bir kat daha artmıştır. Bu durum bütün yurtseverleri derin derin düşündürse gerektir.

İşte, iç ve dış politika alanlarında ufku böylesine kara bulutlar sardığı bir sırada eski Cumhurbaşkanı Gürsel uzun bir komadan sonra hayata gözlerini yumdu. Başkan Gürsel etrafını sarmış olan Amerikan ajanlarının komposu ile Amerikaya uçu-

Deprem felâketzedeleri Parlâmento'yu, gençliği, tüm ulusu imdada çağırıyor.

rulduğu gün zaten ölmüş sayılırdı. Zira Amerikan ajanları onu öldürmek, ya da canlı cenaze haline getirmek için Vaşingtona kaçırmışlardı. Amerikalılar ve AP başları, Başkan Gürsel'in, kendisini tавizcilige sürükleyen bütün siyasi tecrübesizliğine rağmen, samimi bir 27 Mayısçı kaldığını biliyor ve onu kendileri için büyük bir tehlike sayıyorlardı. 27 Mayısın liderliğini yapmış bir cumhurbaşkanı yerine, kendilerine, rensiz, özellikle 27 Mayısı karışmamış bir cumhurbaşkanı gerekiyordu. Gürsel'i tedavi diye Amerikaya aktarmak, düşündükleri en iyi çare idi. Biliyorlardı ki, onun uzun bir yolculuğa, çevre değiştirmeye ve heyecana dayanacağı şüpheli idi. Zaten felçli olan Gürsel böyle bir seyahatten sonra yaşamazdı. Hekimlerimizin çoğunun kanısı bu idi. Dedikleri oldu.

Başkan Gürsel 215 gün komada kaldı. Bu uzun süre içinde halk onu unutmadı. 27 Mayısçı Gürsel'in ölümü, o gün AP başının yaptığı en iğrenç saldırılara rağmen, geniş halk yığınlarını, yani halkımızın devrimci yedeklerini harekete getirdi. Yurdun her yönünden Ankaraya akın eden yurttaşlar, Gürsel'in şahsında 27 Mayısı bağlılıklarını, özellikle emperyalizme, derebeyliğe karşı, reformlardan ve demokrasiden yana bir milli birlik ruhuna bağlılıklarını belirtiyorlardı. Ve petrolümüzün devletleştirilmesini, toprak reformunu, vergi reformunu, Anayasanın tam uygulanmasını, yani demokratik özgürlüklerin Türkiye Komünist Partisinin serbest bırakılmasına kadar genişletilmesini isteyen eski Cumhurbaşkanı selâmlıyorlardı.

Gürsel'in ölümü halkımızda saklı devrimci yedekler bulunduğunu gösterdi. Onun cenaze töreninde bu devrimci yedeklerin ancak bir kısmı harekete geçti. Devrimci güçler, iğne deliğinden geçebilen şeytan sayısı üstüne çekişmelerini bir yana itip, emperyalizme ve feodalizme karşı, reformlar, sosyal adalet ve demokrasinin gelişmesi gibi milli meselelerimiz etrafında elbirliği yaptıkları zaman, halkımızın devrimci yedekleri daha geniş ölçüde harekete geçebileceklerdir. Bu da yurdumuzda emperyalizmin ve yerli ajanlarının hegemonyasının sonu olacaktır.

Varto battı, hükümet yattı.

Gürsel'in ardından:

ÖLDÜM, BENİ ÖLDÜRDÜLER!

Yurdun Ses'i, yurt dışındaki okurlarımızın eline ulaştığı zaman, artık eski Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve ölümü hakkında her şey yazılmış, her şey söylenmiş olacak. Gürsel paşa başarılı ve hatalı taraflarıyla belirtildikten sonra, adı artık günün konusu olmaktan çıkarak tarihe geçmiş bulunacak. Bizim, Gürsel hakkında söylenen ve yazılanlara eklenecek olağanüstü bir şeyimiz yok. Ancak Gürsel paşanın ölümü altında yatan gerçekler yalnız bugün için değil, önümüzdeki günler için de ders çıkarılacak nitelikte olduğundan, bunların daima hatırdâ tutulması gereğine inanıyoruz.

1966 Şubatında AP hükümetinin türlü oyunları ve baskısıyla zorla Amerikaya gönderilen Gürsel, o zaman kendisini ziyaret eden bazı emekli generallere ve Milli Birlik üyelerine gözleri yaşararak şöyle demişti: «Üzgünüm. Beni çok üzüyorlar.» Ölülerin konuşması kabil olsaydı, Gürsel paşa bugün yalnız generallere ve Milli Birlik üyelerine değil, bütün halka şöyle diyecekti: «Öldüm. Beni öldürdüler.»

Cemal Gürsel aslında 14 Eylülde değil, bu tarihten tam 215 gün önce, «tedavi» bahanesi altında safdışı edilmek amacıyla zorla gönderildiği Amerikada komaya girdiği zaman ölmüştü. 14 Eylülde ancak ruhunu teslim etti.

Cemal Gürsel'in Amerikaya gönderilmesinden sonra geçen olaylar, o sıralarda bu yolculukla ilgili söylentilerin ve tahminlerin doğruluğunu tam bir kesinlikle ortaya koymuştur. İsmi 27 Mayısla kaynaşmış ve AP iktidara geçtikten sonra sorumlu mevkide kalmış tek kişi olan Gürsel, AP hükümetinin 27 Mayıs öncesini bir an önce geri getirmek, düşük devri temize çıkarmak çabalarına bir engeldi. Hastalığının yarattığı maddi ve mânevî çöküntüye ve etrafını saran AP-lilerin baskısına rağmen, 27 Mayısı candan bağlı olan, Anayasaya inanân ve halkını yürekte seven Gürsel, AP hükümetinin Anayasayı hiçe sayan kanunsuz gidişine, Atatürk ilkelerini iç ve dış politika-kada hiçe sayışına karşı elinden geldiği kadar direniyordu. Oysa meydan kürsülerinde, milletvekillerine, 27 Mayısçıların ipe çekileceği günlerin yakın olduğunu söyleten, Atatürke ve onun ilkelerine açıktan açığa saldıran, 27 Mayıs Anayasasını kaldırma hazırlıklarına girişen AP hükümeti, Amerikan emperyalizmi ile kolkola faşizme yürüdüğü yolda engele tahammül edemezdi. Amerikan ve AP hükümeti oyunuyla Gürsel'in vücudu ortadan kaldırıldı. Bu gerçek bugün artık yurt sorunlarıyla biraz olsun ilgilenen, söylenen yalanlar altındaki gerçekleri araştırmayı öğrenen herkes tarafından biliniyor. Ve öldürülen Gürsel'in katabalki önünde yalnızca matem gözyaşları akıtan AP hükümeti üyelerine kimse inanmadı, inanmıyor.

Yabancılar etti hibe, vurguncular indirdi cebe.

AP hükümeti üyeleri, eski Cumhurbaşkanı Gürsel'e düzenledikleri cenaze töreninden, matem maskeleri altında gözleri gülererek, ve «bu iş de bitti» diye el oğuşturarak ayrıldılar. Fakat gizliyemedikleri sevinçlerinin verdiği heyecan, katafalkın başında ve cenazenin ardında geçen çok önemli bir olayı, gerçekten gözyaşı döken yüzbinlerce kişinin varlığını görmelerine belki de engel oldu. Gürsel'e son saygı gösterisini yapmaya koşan yüzbinler, adı 27 Mayısla kaynaşmış Gürsel'in şahsına gösterdikleri saygı ve sevgide, 27 Mayıs, Anayasaya bağlılıklarını dile getirdiler. Gürsel paşaya gösterilen saygı ve sevgi, 27 Mayıs, Anayasaya, Atatürk ilkelerine bağlılık gösteriydi, bunları çiğnetmeme andı idi.

Böylece, 27 Mayıs ruhunu yaşatmaya andiçen yurtseverler, bütün zinde güçlere, halkını ve yurdunu seven herkese şöyle diyorlar:

«Gürsel öldü. Öldürüldü. Bizler, Anayasadan, 27 Mayıs'tan, Atatürk ilkelerinden, halkımızın mutlu geleceğinden yana olanlar, onun gibi teker teker, madden ya da mânen öldürülmek istemiyorsak, yurdumuzun bağımsızlığı, egemenliği ve halkımızın mutlu geleceği için giriştiğimiz savaşta güçlerimizi birleştirmeli, elele vermeliyiz. Kutsal savaşımızı ancak birliğimiz zafere ulaştırabilecektir.»

Zahide Duru

ATATÜRK BURSA NUTKUNU BUGÜNLER İÇİN SÖYLEMİŞTİ

Belki çoğumuz ne kadar tehlikeli günler içinde yaşadığımızı ve ne kadar kara günlere doğru yuvarlandığımızı farketmiyoruz. Gözümüze çarpan ve bize huzursuzluk veren olayları da hükümet sorumluları türlü yalanlarla başka biçimlere sokuyorlar. Anayasanın düpedüz çiğnenmesi, bunu birbiri ardına gösteren olaylar, Demirel tarafından «Anayasa çiğnenemez» lâfıyla geçiştiriliyor; Meclis baskınları, tertipli kışkırtmalar, el altından gizli emirlerle aydınlara, gençlere saldırılar, hükümet sorumluları tarafından «basit zabıta vakaları» olarak örtbas ediliyor. Genel müdür-

lerden, ordu mensuplarına kadar uzanan tasfiye ve temizlik hareketleri, AP hükümeti tarafından olağan işlermiş gibi gösteriliyor. Amerikaya köleliğin belgeleri olan ikili anlaşmalar, dostluk anlaşmaları olarak maskeleniyor. Öğretmenleri döven, onlara silâh çeken yobazlar kollanıyor. Atatürk ilkelerine açıktan açığa saldırılıyor. Şeriatçılık ve nurculuk el altından hükümet tarafından besleniyor. Öte yandan işsizlik, topraksızlık, dizboyu sefalet, hayat pahalılığı, artan vergiler, gırtlığa kadar borç...

Bütün bu olayların yurtta büyük bir huzursuzluk ve hoşnutsuzluk yarattığı inkâr edilemez bir gerçektir. AP iktidarı yurttaşların ve halkın bu huzursuzluğunu da kendi hesabına kullanmak amacıyla, bu huzursuzluğa hedef olarak muhalefet partilerini, demokratik teşkilâtları göstermeye çalışıyor. Dini hislerini sömürdüğü saf vatandaşları, yobazların kışkırtmalarıyla birbirine düşürmeye, kardeş kavgası körükliyerek kendi kara diktatörlüğünü kurmaya hazırlanıyor.

Durum henüz herkes tarafından kavranmamış da olsa, son derece tehlikeli ve ciddidir. 27 Mayısla acı sayfalar olarak tarihe geçmiş olduğu sanılan düşük ihanet devri geri gelmiştir. Şimdi hükümet başındakiler Anayasaya aykırı olarak Meclisten geçirmeye hazırlandıkları yeni kanunlarla düşük devri kanunlaştırmaya, 27 Mayısı mahkûm etmeye ve Anayasayı da değiştirmeye hazırlanıyorlar.

Emperyalizmin ve onun iç desteği yerli irtica ve yobazlığın en büyük tehlike olduğunu görmüş olan Atatürk, Bursa nutkunu bugüne benzer günler için söylemiş ve bugünün şartlarında gençlerin ve aydınlara en kutsal görevlerinin ne olduğunu o nutkunda belirtmişti. Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in, en yetkililerden bir kişi olarak, bugün bu nutku bir kere daha hatırlatması ve yurdumuzu tehdit eden en büyük tehlikenin ne olduğunu bütün yurtseverlerin sesine katılarak tekrar etmesi, emperyalizme ve gericiliğe karşı mücadeleye girişmiş olan bütün zinde güçlerimiz için son derece önemli bir olay ve büyük bir kazanıdır. İmran Öktem'in en büyük tehlike olarak gericiliği ve nurculuğu gösterdiği, çiğnenen Atatürk ilkelerine karşı, Atatürk'ün Bursa demeciyle gençleri ödev başına çağırdığı bu konuşmanın, bir yandan AP çevrelerinde, öte yandan zinde güçler arasında uyandırdığı tepki ve yankılar da, olayın önemini ne denli büyük olduğunu hemen gösterdi. AP hükümeti ve onun dayandığı çevreler Öktem'e karşı yaygın ateşi açtılar. Atatürk'ün bir demecinin tekrarlanmasını suç sayıp, Atatürk ilkelerinin gerçek düşmanlarının kendileri olduklarını ispat ettiler. Yargıtay Başkanı'nın işinden çıkarılmasını, hakkında kovuşturma açılmasını, susturulmasını isteyenler oldu. Ve pek çok genel müdür, öğretmen, savcı, yargıç, subay gibi, Yargıtay Başkanı İmran Öktem de, biran önce temizlenmesi gereken bir Atatürkçü olarak AP hükümetinin kara listesine geçirildi.

Hücumlar bu kadarla da kalmadı. Yargıtay Başkanının adli yılı açış konuşmasına ve kara tehlikeye işaret eden fikirlerini Atatürk'ün Bursa nutkunu anarak perçinlemesine o toplantıda ağız burun kıvrarak hoşnutsuzluklarını gizliyemiyen Başbakan

Doğulu inledi, beyler kös dinledi.

Demirel ve İçişleri Bakanı Sukan, Yargıtay Başkanı'nın bu uyarmasına değer veren, ona yapılan hücumları yeren sağduyu sahiplerini susturmak için de açıktan açığa hücumla geçtiler. Öktem'in konuşmasını yankılar mahiyette yayınladıkları bildiriye Atatürk'ün Bursa nutkunu da koymuşlar diye, İzmir Ege Üniversitesi Fikir Klübü yöneticileri aleyhine, Ankara'dan emir alan Bornova Savcısı tarafından bir dava açıldı. Yani, o günlere geldik ki, Fikir Klübü Başkanı'nın ilk duruşmada dediği gibi, bu memlekette artık Atatürk'ün Bursa nutku ve bizzat kendisi açıkça yargılanmaya başlandı. Ve Savcı, bu nutkun Atatürke ait olmadığını iddia edecek kadar ileri gitti. Bu, demokrasiyi soysuzlaştırmak isteyenlerin yüzkarasıdır.

Fakat Yargıtay Başkanı İmran Öktem yalnız değildir. Ve AP'nin kara listesine geçmiş ve geçecek olan bütün Atatürkçülerin de yalnız kalmaması, bütün zinde güçlerin, bütün yurtseverlerin, Atatürk'ün Bursa demecinde işaret ettiği ruhta hareket etmelerine ve elele vererek birbirlerine destek olmalarına bağlıdır.

Atatürk Bursa nutkunu bugüne benzer şartlar için söylemiş ve şöyle demişti:

«Türk genci, inkılabın ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Rejimi ve inkılabı benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve hareket duydumu, bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, adliyesi vardır demiyektedir. Hemen müdahale edecek ve kendi eserini koruyacaktır. Polis gelecektir, asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalıyacaktır. Genç, «polis henüz inkılâp ve cumhuriyetin polisi değildir» diye düşünecek, fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkûm edecektir. Gene düşünecek, «demek Adliyeyi de islah etmek, rejime göre düzenlemek lâzım» diyecektir. Onu hapse atacaktırlar. Kanun yolunda itirazlarını yapmakla beraber, Meclise telgraflar yağdırıp, haklı ve suçsuz olduğu için tahliyesine çılışmasını, kayırılmasını istemeyecektir. Diyecektir ki: «Ben iman ve kanaatimin icabını yaptım, Müdahale ve hareketimde haklıyım. Eğer buraya haksız gelmişsem, bu haksızlığı meydana getiren âmilleri ve sebepleri düzeltmek benim ödevimdir.»

Meliha Evren

Doğuya kanlı kefen, Batıya çeyiz.

ÇORUM'A DÖNDÜLER, DÂVALARINDAN DÖNMEDİLER

Çorum'lu temizlik işçileri «Çorum Yürüyüşü»nün ilk durağına, Çorum'a başarıyla ulaştılar. Ama bu Çorum, 700 kilometre aşarak eriştikleri yepyeni bir Çorum. Bir ucu bir zamanlar Çorum Belediyesi'nde başlıyor ve 54 temizlik işçisinin yarılan tabanlarının ilk kan damlalarıyla işaret koyduğu Ankara yolu başında bitiyordu. Haksız yere işlerinden atılan temizlik işçileri yumağın ucunu şöyle bir çekivermişlerdi. Ortaya çıkan ilk düğüm, belediye başkanı «Conson Kemal»in işçi haklarına, işçinin sendika haklarına geçirmek istediği ilmiğin ilk düğümüydü. Yarık tabanlarının ilk kan damlaları Çorum'un sınırlarını siliverdi. Yol uzadıkça çözülen yumak, düğümlerini ortaya döküyordu. Çorum'un sınırları, yurtsever aydınların kalemiyle yurt sınırlarına ulaşmıştı artık. Çorum işçileri daha Ankara'ya varmadan, bu yumağı çözen ellerine yol boyunca öteki işçiler, öteki sendikalar da katılmış ve Ankara sınırlarında gençliğin uzanan elleriyle biraz daha açılan yumağın kocaman bir düğümü, «AP» diye Başbakanlığın önüne bir yılan gibi dolanarak serilmişti. Artık Çorum Türkiye idi, ama «Conson Kemal» «Conson Süleyman» olmuştu. Ve artık 54 temizlik işçisi, Türk işçileri, sendikaları, aydınları, gençleri idi. Bu güçlü eller, başta işçimizin elleri, bilinçliliğin kuvvetiyle Ankara'nın çıkış kapısında yumağı yeni bir yola yuvarlıyordu. Bu yolun başına dikilen sınırtasına atılan temelin harcı, yalnız yarık tabanların kanıyla değil, işçi hareketinin bilinciyle, birliğiyle yağrulmuştu.

Yürüyüşü düzenleyen Genel-İş Sendikası, bir yandan bu yumağın ucunu Uluslararası Genel Hizmetler Sendikaları Federasyonuna ulaştırıyordu. Uluslararası işçi örgütünün Londra'daki merkezinde ve Helsinki'deki Kongresinde gözler önüne serilen düğümler, Ankara kapısına dikilen yeni sınırtasına güçlü bir destek, dünya işçi hareketinin desteğini kazandırdı. Uluslararası örgüt, milyonlarca işçi üyesi adına, Çorum işçilerine, genel olarak Türk işçilerine karşı davranışı yüzünden Ankara hükümetini, AP iktidarını protesto ediyor, bu yürüyüşün yanında olduğunu dünyaya duyuruyordu.

Yumağı yuvarlayan işçinin, sendikacının, aydının, gencin ellerine dünya işçilerinin de katılmasıyla bir kez daha yuvarlanan yumak, Ankara kapısından çıkar çıkmaz köy yolları boyunca son düğümlerini de ortaya döküverdi. İşçiler, köylülere dağıttıkları bildirilerde, onlarla yaptıkları konuşmalarda, bu düğümleri gevşetebilmek, bu ilmiikleri çözebilmek için yumağı en güçlü ortağının avucuna koydu. Bu ilmiikler, işçinin boynunda olduğu kadar, köylünün, gencin, aydının, en geniş halk yığınlarının

Trahom, verem, kanser, Doğuda kol gezer.

boynunda sallanıyordu. Bu yumağın bir ucu Ankara'da AP iktidarının, sömürgeci ortağı kompradorun, soyguncu büyük tüccarın, toprak ağalarının elinde ve öteki ucu da her köşemize, bütün varlığımıza dolanan yabancı sömürücülerin, emperyalistlerin elindeydi. Bu ilmiği çözebilmek için, yumağın iki ucunu da ele geçirmekten başka yol olamazdı. İki ucu ele geçirmek için de, işçisiyle, köylüsüyle, gençlikle, aydınıyla, millî burjuvazisiyle, esnafıyla boynuna ilmiği geçmiş bütün yığınların elbirliği ederek bir an önce işe koyulmasından, eyleme geçmesinden başka çare yoktu. Bu zorluğu, başta işçinin gerisinde kalan ve bu yüzden Çorum yürüyüşünde birleşen güçlerin şiddetli yergisine uğrayan bazı sendika yöneticileri de gördüler. Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Çorumlu işçiler İstanbula vardığında, bu gerçeği şu sözleriyle açıklamak zorunda kaldı: «Çorumlu işçilerin sorunları çözülmezse, Türk-İş 750.000 üye işçisiyle yurt ölçüsünde Ankara'ya yürüyüşe geçecek, gerekirse genel greve gidecektir. Demokrasi adı altında oynanan oyun, kamu oyununun gözleri önüne serilmelidir.»

Çorum yürüyüşü, bu oyunu, bütün düğümleriyle kamu oyununun gözleri önüne serdiği gibi, artık eyleme girişmenin kaçınılmaz bir zorunluk olduğunu da ortaya koydu. Ancak, yurt ölçüsünde bir eylemin başlamasından korkan AP iktidarı, böyle bir hareketi önlemek için bir adım gerilemeyi ister istemez kabullendi. Çorum işçilerinin işlerine dönmesiyle, 54 temizlik işçisinin haklarının tanınmasıyla, bu yürüyüş elbette bir başarı olmuştur. Ne var ki, yumaktaki ilmiğlerin ancak bir tanesi çözülmüştür. Yumağın iki ucu gene aynı kişilerin elindedir. Ve böyle kaldıkça, öteki düğümler çözülemeyeceği gibi, yeni ilmiğler de düğümlenecektir. İşçi haklarının, sendika haklarının, grev hakkının kısıtlanması için Ankarada AP iktidarının yaptığı hazırlık da yeni ilmiğler atma hazırlığıdır. Onun için, Çorumlu işçiler Çorum'a dönmüşler, fakat dâvâlarından dönmemişlerdir. Dönemezler, çünkü bu yürüşte Çorumlu işçi, bir yerli-yabancı ortaklık iktidarına, bir halk düşmanı iktidara karşı, başta kendisinin yer aldığı, en güçlü ortağı köylüye savaş yolunda elini uzatarak, gençlikle, aydınıyla, bütün ezilenlerle birlikte bilinçli kavganın en değerli örneklerinden birini verdiği bir halk hareketinin, bir demokratik güçler kavgasının sembolü olmuştur.

Yaşar Üstel

Siyasi Mizah

DEPREM, YURUYUŞLER, DAYAKLAR

Hükümet ve deprem:

Varto depreminin yaralarını kuru lâf ve bir kazan fasulye gösterişiyle sarmaya girişen, içerden ve dışardan yardımın balını tuttukça da parmağını yalayanlarla çalışan hükümet, felâketzedelerin âhının, millî hoşnutsuzluk ve protestoların depremiyle çöktü çökecek, hiç değilse fire verecek gibi... Oyle görünüyor ki, bazı Bakanlık koltukları devrilecek, bazı Bakanlar yuvarlanacak. En başta, özlenen köklü toprak reformuna yanaşmayan, bu yoldaki tasarıları uyutan Tarım Bakanının bastığı toprak ayağının altından kayacak. Ve hele, Varto depreminden 23 saat sonra yardım elimizle her yere ulaştık diyerek günümüzün en büyük yalanını söyleyen İskân Bakanı Menteşeoğlu bu Varto vartasını atlatamıyarak kiçüstü oturacak. Eh, darısı Demirelin başına!

Göç:

Derken, Vartodan, genellikle deprem bölgesinden de bir göçtür başladı. Dengini bağliyanlar, yıkıntılar altından çıkarabildiği yorganı-kazanı bir vasıtaya yükliyen binlerce aile yola revan oldu. Nereye? Terkettiğin Varto bakır, varacağın Ege kasabası demir. Varto'yu altüst eden doğa'nın topraktaki kötü oyunu ise, doğa'nın bu hismine uğramamış diğer şehirlerimizde de toprakta adaletsizliğin, yaşamda eşitsizliğin, din sömürücüsüne kul ve yabancı alınteri sömürücüsüne köle bir zorba yönetimin politik-ekonomik-sosyal sarsıntıları içindeyiz.

Topraktaki sarsıntının kökünü sismografla tesbit ederler. Ya yaşadığımızdaki bu daimi politik-ekonomik sarsıntıları neyle tesbit etmeli? Yani durumumuza bakmak ve olup biteni görmek için her birimize birer büyüteç mi gerek? Değil. Artık gerçeklere sadece çıplak gözle de bakmak yeter.

Evet, göç diyorduk. İçerde yuvası yitip kuşlar gibi ve dışarı doğru da yükü kendi sırtında salyangozlar gibi göçüyoruz da göçüyoruz. Göçmemenin, yıkılmamanın çaresi, bizi her bakımdan göçürenlere karşı direnmede elele verebilmek.

Asıl kangren:

Deprem bölgesinde uç veren kolera vakalarından da söz ettirmiyorlar. Ettin mi, Sağlık Bakanlığının ve hükümetin yan cebinde yalanlama demeci hazır: Yoktur'u

Menteşeoğlu, önce insanlık, sonra bakanlık!

basıyorlar. Açlık var dedin mi, keza: Herkes toktur'u basıyorlar. Ama milletin de bu kadar resmi yalana karnı toktur!

Şimdi sağlık yardımının da yetersizliği, iyi örgütlenmemesi ve yerine ulaşmaması yüzünden, hafif yaraların bile kangrenleştiği haberleri var. Resmî ağızlar yine bağı- rıyor: Yoktur! Gidip görenler bağı rıyor: Çoktur!

Bir çadırda, yarası kangrenleşmiş kolunu omuz başından kestikleri Vartoluya sormuşlar:

— Sen ne dersin?
— Gurban, yalnız benim kolum kesilmekle yaramız onmaz, demiş. Depremden ne beter karayazıyı yazan el var ya Angarada, işte asıl kangren onda, onu kesmeli.

Evet, deprem felâketzedelerine gönderilen yardımlara karşın hırsız elidir asıl kangrenimiz. «Tedbirler yeterli, herşey yürüyor» diyerek bütün protestocu ağızları kapayan demir dedikleri el kangren.

Yardım ve yardımcı:

Yalnız biz içerden değil, dışardan yardım edenlerden İtalyası, Almanyası, Belçi- kası da bağı rıyorlar: Verdiğimiz yardımlar yerlerine ulaşmıyor!

Şimdi baş endişemiz, bu yardımların ne olduğundan ziyade, yardımı muhtaçların halinin ne olacağı. Herkes «Ne yapmalı?» sorusunun cevabını arıyor. Yani yardım yapan yabancılara, şu yardımları yardıma muhtaçlara ulaştıracak yardımcıları da gönderin mi diyelim?

Bu da akıl kârı değil. Zira Batı Almanyanın uçakla Erzuruma yolladığı 33 teknik uzmanın da otel odalarında tahtakurusu avladıkları söyleniyor. Hem yardım yollayan yabancı devletten bunları yerine ulaştıracak yardımcı da istemesini AP hükümetine tavsiye etmek, kediyeye ciğer hesabı, sakat iştir. Bakarsın, Amerikan Yardım Teşkilâ- tına başvurur da, herifler-alışkanlık belâsı-kendi yardımlarını da çalarlar.

Çukur:

Vartoya onbir kilometre mesafede yer yarılmış da, «Fay kuşağı» deneni bir deprem çukuru meydana gelmiş. Gazeteler bu çukurun eni 50 metre, boyu şu kadar, derin- liği bu kadar diye yazıp duruyorlar.

Lâfı uzatmayın diyesimiz geliyor onlara. O çukura AP hükümeti tümü ile sığar mı sığmaz mı, onu söyleyin.

Ölümünden 24 saat sonra:

Vartoya giden bir Fransız gazetecisinin gözünden kaçmamış. Depremın ertesi günü, AP-li kalantor tüccarlardan biri, yıkıntılar üzerinde dükkânını hemen çatıp çatıştırmış ve satışa da başlamış. Ne satar ki? diye sormayın. Yardım ekmeklerinden

Deprem bölgesinde üç bin şehit yetmez mi?

çalışanı satsa, yine kârdır. Büyük Gorki'nin dediği gibi: Sömürmeye alışmışın kuduzu, ölümünden 24 saat sonra dahi kârını düşünmeye devam eder.

Amerikalının hesabı:

Doğuda deprem olacağı Amerikada biliniyormuş. Peki, madem Vaşington Kayıt Merkezi bu depremi kestirmiş, ne diye Ankaraya vaktinde bildirmemiş? İşte bu soruyla bantellerine basılması da Demirelcileri zıvanadan çıkarıyor. Herifler kırıl- dan da kırılcaı ya. Efendim, diyorlar, büyük müttefikimiz depremi kestirmiş ama, yerini tesbit edememiş...

Oyleyse yine soruyoruz: Postamızın içinde de devlet olan kendi özel postasıyla, radarıyla niye sadece İncirlikte, Diyarbakırda ve Sinoptaki üslerine ön ihtarda bulunmuştur o büyük müttefikiniz?

Demirel işte bu soruya henüz izah tarzı bulabilmiş değil. İzahını biz söyleyiverelim: Amerika, herhalde, bizim Doğuda dağı-taşı depremle yıkılmış bir bölge daha elde etmeyi, yani düzleme masrafına girmeden üs kurabileceği yeni bir alana kavuşmayı kârlı bulduğu için Ankaraya herhangi bir haber vermemiştir!

Hicap hastalığı:

Deprem bölgesinde kızamık salgını da başlamış. O aslında kızamık değil, ilgile- rin utanmazlığını, ihmallerini ve hırsızlıkları gördükçe, bildir yüzlercesini kurban verdiğimiz Tekmanlı-Çatlı yavruların insanlık adına duydukları utanç kızartasının yüzlerine vurmasıdır, hicap hastalığıdır.

*

Ayaklara övgü:

Resim sanatı tarihimizde, yüzyılların gerisinden yürüyüp gelen Siyah Kalem adlı bir halk ressamımız var. Siyah kalemiyle ellerimizi ve hele ayaklarımızı çizmiş hep. Çirkinliğin güzelliğini gösterebilmiş.

Şimdi, onun Anadolusunda, iki ayaküstü iki lokma peşinde hak arama yolculu- ğuna çıkmış, elinden alınan ayaklarıyla almak için ölüm yürüyüşüne çıkmış Çorumlu işçilerimizin ayaklarında da, doğal çirkinliğin Siyah Kalem'in görüp gösterdiği güzelliğine tanık oluyoruz. Bu, tabanda nâsırın, topukta yarığın ve bastığı yeri öpe öpe yeşerten çarığının güzelliğidir.

*

Eşkiyanın eceli gelmiş:

Meclis baskını sırasında, İnönü «Eşkiyanın bu gece ne yapacağı bilinmez» dediydi.

Şimdi gazeteci İlhami Soysal'ın döğülmesi olayından sonra anlaşılıyor ki, eşkiya- lar işi ilerletmişler: Sabahdan başlıyorlar!

Jandarmalı Bakan, istifa et. Böyle hükümet istemiyoruz!

Ne zamana kadar?

İlhami'nin başı-gözü sarılı resmini basan AP gazetelerinden biri, resimaltını şöyle yazıyor: «Gazeteci Sosyal dövüldüğünü iddia etti!»

Varsın, iddia desinler. Bu cinayetin ispatı da gecikmeyecek ama, İlhami'nin polis tarafından kaçırılıp dövüldüğüne tanıklık eden o resimaltına en yakışır cümle şudur: «Bu dayaklar, eşek sudan gelinceye kadar değil, kör beygir ahıra bağlanın-caya kadar devam eder.»

Markası:

İlhami'yi kaçırdıkları arabanın markası Buik'miş. Kuyruklu – bıyıklı bir Buik ama, o özel arabayı elin eşeğini arama türküsünü söyleyerek ve de ille taksiler arasında arar görünen polisin hâlâ omuz silkmesi karşısında, herkes soruyor:

- Yahu, bunun plâkası, numarası filân yok muydu?
- Olmaz olur mu efendim, diyor yazar-çizer bir gazeteci, arabanın plâkası kırmızı, numarası da AP-1966!

Ve modeli:

- Ya modeli nedir ki o arabanın?
- Evet, modeli de, AP-nin modeli olan DP ve 1951.
- Ve ister istemez şu soru akla geliyor:
- Yahu, bu, Menderesin ya da Kemal Aygün'ün tebdil kıyafet etmiş Buik'i olmasın?

Kavalın alt deliği:

Nasreddin Hoca sofrada bir münasebetsizlik eden oğlunun başına vurunca, neden öyle olıyacak yerinden bir ayıpgaz sesi çıkardığına şaşar. Ama biz çirkin Amerikalının ve memleketimizdeki erkek güzeli ortağının başına başına vurdukça, o ayıpgazın neden kavalın alt deliğinden, yani Bedii Faik'ten ses verdiğine hiç şaşmayız. Bu, ötedenberi böyle oluyor.

Şimdi gazeteci İlhami'nin dövülmesinden ötürü, akli başında olanlar yine o malûm meçhullerin başına başına vururken, gazeteciliğimizin evlere şenlik Buikli-bıyıklı yüzkarası Bedii Faik yine beklenen sesi çıkardı:

– Nedir yani yaygaranız, demeye getiriyor. Ne varmış üç meçhul kişi bir malûm gazeteciye dövmüşse? Anayasayı, cumhuriyeti dövmek de, fikre silâhla hücum da bunun neresinde?

– Yahu, görenler Allah için söylesin: Bu Bedii Faik'in birbirine karışan giriş ve çıkış gümrükleri neresinde?

Politikacıların vicdanlarında en küçük bir sarsıntının olmadığı düzende, yerin sarsıntısı kurbanlarını hep binler hanesinden alır.

Sözü, yine bu Bedii'nin sık sık sövdüğü Koca Nâzım'ın bir ihtarı ile bağlıyalım:

«Gün olur daha büyük yaralar açar
kalemin düşmanlığı
mavzerin düşmanlığından...»

İşte böyle İlhami! Aldığın yaralar biraz da mavzerden daha düşman olan böyle kalemlerin açtığı yaradır. Ama sen elindeki halk dostu kaleminle bahtiyarsın, güç-lüsün ve mutlaka üstün geleceksin.

Zaparta

Reportaj:

BERBAT SULEYMAN

İstanbulun fakir halkı bilir. Garip Süleyman'ın biri mezartaşına şu dörtlüğün yazılmasını vasiyet etmiş:

Bir zamanlar ben de Süleyman idim
Ateşe, suya hükümrân idim,
Sanmayın ki Sultan Süleyman idim
Tersanede Körükçü Süleyman idim.

Böyle de yazmışlar. Merak eden, Kasımpaşa mezarlığına gidip okuyabilir. Ama zamane Süleyman'ının hışımına uğrayanlar, yakında lâzım olur diye bu kitabeyi şöyle çevirseler iyi olur:

Bir zamanlar ben de Süleyman idim
Dolara-liraya hükümrân idim,
Sanmayın ki Sultan Süleyman idim
Morison şantiyesinden Başbakanlığa transfer
Berbat Süleyman idim.

Aramızda Süleyman çok. Beş parmağın beşi bir değil, Süleymandan Süleymana da fark var tabii. Hatırlanacağı üzere, 27 Mayıs hükümet devirmesinden sonra, Bayar

soyadını değiştirmek için mahkemeye başvuran vatandaşımız gibi, şimdi aramızdaki Süleymanlardan kimi de aynı dilekle mahkemelere başvurmaya başladılar.

Aklı bir gazeteci, bu Süleymanlar'dan on kişi ile konuşmuş. Onlara, şu adaşınız Başbakan Süleymanın yerinde olmak ister miydiniz, olsaydınız ne yapardınız ve ona neler tavsiye edebilirsiniz gibi sorular sormuş. İşte cevapları:

Birinci Süleyman (soyadı Biricik, kendisi iş adamı) diyor ki:

«Diyelim ki, Başbakanlık koltuğuna beni oturtunuz. Ama ben o koltuğun etrafında her devire uymasını bilen bir sürü dalkavukla çalışmam. Her biri bir yana çeker. Hangisi doğrucu, hangisi yalan söylüyor, bunu kestirebilmek kültür ve tecrübe işi. Bu da bende yok. Adaşım Süleymanda da yok ki, Türkiyemizin siyaseti işte böyle çorbaya dönmüştür. Bu durumdan kurtulmanın, çareleri değil, şimdilik bir tek çaresi var bence: «Adı Süleyman olanlar Başbakan olamaz!» şeklinde bir maddeyi Anayasaya koymak. Böyle diyorum diye, dürüst Süleyman adaşlarım darılmasınlar. Sütten ağzımız yandı...»

İkinci Süleyman (soyadını vermeyen bir memur) diyor ki:

«İşimde, evimde, dost çevrelerimde artık bana Süleyman dedikleri zaman alay ediyorlarmış gibi geliyor. Adaşım bu işi beceremedi. Neylersin, tecrübesiz, mühendislikten âdeta zembille başkanlık ve başbakanlık koltuğuna indirildi. Ben onun yerine Başbakan olmak isterdim. Çünkü memlekette bu şartlar içinde geçinebilmek için ancak Başbakan olmak gerek. Pahalılığı kudurtan ve vurgun devrini geri getiren adaşıma tavsiyem şu: Gösterişi, dediğim dedikçiliği, din sömürücülüğünü bir yana itip, aklı erer uzmanlarla ve tüm muhalefetle işbirliği yaparak ciddi çalışsın. O kendisinden beter Bakanlarını da tez günde değiştirsin.»

Üçüncü Süleyman (soyadı Arı, kendisi de işçi) diyor ki:

«Yahu, benim öğünüm yarım ekmeğe, yarım kilo üzüm, gündeliğim geçim indiriminin de altında, günde de on saatten fazla çalışırım, neme gerek benim Başbakanlık? Hem adaşıma ne tavsiye edebilirim ki? Gölge etmesin, başka ihсан istemeyiz. Şimdi bakıyorum da, nice arkadaşlarım Batı Almanya'da ölenlerimizin mezarlarına neden haç dikiyorlar diye şaşırıyorum. Oysa, ocağımıza işsizlik inciri diken adaşım Başbakan olduktan sonra, eloğlu neremize ne dikmez ki! Bence bizim o adaşı hayırlısıyla bir müzeleyip, «aha şu kadar yıl bu memleketi bu Süleyman idare etti» diye kâinata bedava göstermeli!»

Dördüncü Süleyman (soyadı Keskin, kendisi öğrenci) diyor ki:

Ben 15 yaşındaki Gürbüz'ü hapse attıran ve yargılatan adamla adaş olduğumuz için utanıyorum. Hele onun «Biz sandıktan çıktık, devlet benim» sözü güldürü kitaplarının en başına yazılmalıdır. Onun sağlık alâmeti saydığı hayat pahalılığı beni sağlığımdan etti. Babamın her ay gönderdiği 400 liranın yarısı ev kirasına gidiyor. Bir öğrencinin dertleri saymakla tükenmez ki! Bizim adaş örgütlü yakınmalarımıza da, protestolarımıza da kulak asmıyor. Ama meslektaş Menderes'in kulağına nihayet millet eliyle yapışıldığını unutmazın. Burnu kanamadan çekilsin en iyisi...»

Beşinci Süleyman (soyadı İmbat, serbest çalışıyormuş) diyor ki:

«Valla, Başbakan olsam, adaşımın iyi çalışırım. İlk ekmeği ucuzlatırım, gıda maddelerinden büyük kâr sağlanmasını sıkı bir kontrolle önlerim. Adaşıma tavsiyem, aklı varsa, burdan başlasın.»

Altıncı Süleyman (soyadı Kavruk, kendisi de kavruk bir gecekonducu) diyor ki:

«Adaşım, gecekonduculuğu dürtükleyip, arsa vurgunculuğuna hız vereceğine, ucuz evler yaptırıp bizi bu tenekelerden kurtarsın, ya da bunları eve benzetmemize yardım ederek bizi tapuya kavuştursun. Ona tavsiyem, bir haftalığına olsun, gelsin de vakit bulup, benim gecekondu misafirim olsun. Başbakanlığın nasıl olacağını ona işte o zaman anlatırım kendisine...»

Yedinci Süleyman (soyadını söylemiyor, bir doktor) diyor ki:

«Bana da, mikroskobuma da bir hal oldu. Geçenlerde mikroskobun altına camı sürdüm, kolera mikrobunu arıyordum, derken adaşımın başı görünmesin mi? Tüh deyip kalktım. Bu zamanda Süleyman olmamak varmış, ya da adaşım gibi Süleymanken Başbakan olmamak. Bence onun baş kusuru, adında, Süleymanlığında değil, zihniyetinde, Süleymanlığında, Amerikancılığında. Kendisini Türkiyede Amerikalının şantiye şefi sayan kafayla memleket idare edilmez.»

Sekizinci Süleyman (soyadı Kırıl, esnafmış) diyor ki:

«Benim adaşıma bir tek tavsiyem var: Az konuşsun, çok düşünsün.»

Dokuzuncu Süleyman (soyadı Tırpan, kendisi gözü açık bir köylü) diyor ki:

«Elimde olsa, adaşımın eline tırpanı veririm yaz sığağında, ağanın ekin tarlasına sürerim onu, salla bakalım akşama kadar derim. Ondan sonra da sorarım: Bu durumda, bencileyin yoksul bir köylü olsan, toprak reformu ister misin, istemez misin?»

Onuncu Süleyman (soyadı Barut, kendisi muhasebeci) diyor ki:

«Adaşım bence bir küçük fareden başka birşey değil. Neden küçük fare diyorum, fıkrasını anlatayım size: Üç fare, biri ana, biri baba, biri de çocuk fare, kediyle burun buruna gelmişler. Bir kovalamacı! Ve kaçıp deliklerine sığınmışlar. Çocuk fare, kanter içinde, çok şükür, beşimiz de kurtulduk, demiş. E, bunlar üç fareydi, küçük fare neden beşimiz diyor, diyeceksiniz. Gayet basit bu bilmecenin cevabı: Küçük fare hesap bilmiyormuş da ondan...»

Evet, benim adaşım da ya dayak yememiş, ya da hesap bilmiyor!»

(Berbat eden: B.C. ve Zaparta.)

ŞİİR KÖŞESİ

F. H. Dağlarca :

Yas Çağrı

«Binme onların uçağına necek mavi olursa olsun,
Kara topraklarında kal be.

Görmedin mi neler yazdı apacı
Ne güzellikler aldı çorak bayırlarından yıllardır,
Olma artık kul be.

Yıldızlar da, Tanrılar da çok uzak,
Yurttan ötesi el be.

Anadolunun ak güvercinleri var ya kırk bin köy,
Seni nereye istesen iletebilir,
Anadolu dağlarınca ol be.

Varlıkla yokuğun arası gece gündüz,
Bir ince kıl be.
Kalmasa bile, bir tek başka umut kalmasa bile yığdım,
Kişi bir kez ölümlü ölümlüklere doğru,
Ol be!»

Ayaklar

Ayaklar toplandılar dün gece tam burada,
Kimi çapula, kimi sandal, kimi pabuç,
Kimi yemeni, kimi çarık,
Yamanmış, delinmiş, sicimle bağlanmış,
Dediler, durmıyalım düşeriz.

Ayaklar toplandılar dün gece tam burada,
O Edirne'den gelmiş, çamuru yeşil,
Bu Van'dan, çamuru mor,
Öteki Hakkârî'den, çamuru sarı,
Dediler, durmıyalım düşeriz.

Ayaklar toplandılar dün gece tam burada,
Dediler, ayak olduğumuza yakınmıyalım,
Ya el olsaydık, ya açılıydık bütün gün
Şunun bunun üç kuruşuna, yürüdüler,
Dediler, durmıyalım düşeriz.

Çorum'dan Yürüyen Güç

Bir kara ayaktı,
54 işçi kocaman,
Çorum'dan kalktılar, düştüler yollara,
Güneş acıydı çok,
Ankara çok uzaktı,
Hepsi yalnayaktı.

Yeryüzünü duyuyorlardı taş, kum, diken,
Bir ucu Viyetnam'da, bir ucu Vaşington'da,
Bir ucu yüreklerinde koca yeryüzünün,
Gök, yaşamalarınca parlaktı.

Tanrıların cehennemi belki de daha az sıcaktı,
İşte 260 kilometre, işte 7 gün, işte 40 derece,
Can inandığından küçük değil ki.

Yolların güzelliği değişiyordu ayakların güzelliğine, uzun,
Ülküleri yüce bir ağaçta büyüyen ulu bir yaprakta.
Haktı,
En doğru olan, en gerçek olan evrenler üzre.
Kardeş, çağların çelik mavisinde ergeç,
Ellerinden alınan,
Ayaklarla alınacaktı.

Deprem Ağidi

Korkunç sesler gelir deli otun dibinden
Deli tohum derinlerde dellendir aha.
Yerin düştüğü açlığından, durdu su.
Yerin düştüğü yoksulluğundan, dineldi kavak
Küçük yaprağın sallanamaz ki,
Dağlar yaprak yaprak sallanır aha.

Işık uyandıramadı, deprem mi uyandıra,
Yapılar derin olursa, güçlü olursa uğultu nider,
Ağır basar yeryüzüne uygarlık,
Bizde damlar çöküverir ah etse kıraç bayırların altı.
Örtülür sırtlarına bir sarı ölüm,
Çıplak öküzlerim çullanır aha.

Benim İrecebi gördün mü, durdu yel,
Benim Koçoğu gördün mü, dineldi ova,
Yok yok,
Benim Haççe kızı gördün mü?
Anasından, bacısından, dedesinden ayrılmış,
Ölüler ölülere yollanır aha.

Dusun Ankaradakiler, Istanbuldakiler, Izmirdekiler,
Varto'nun başı duman.
Bir iner, bir çıkar ya Allah,
Karanlıktan karanlığa:
Savaş değil barıştır uyduğumuz,
Al kanım toprakta göllenir aha.

